

Борисенко Н.И.

Черниговский национальный технологический университет

ОСОБЕННОСТИ БЕДНОСТИ В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье исследованы особенности бедности в Украине. Определены подходы относительно вопросов бедности. Проанализировано критерии и виды бедности. Определены основные причины бедности. Определены основные направления решения проблем бедности.

Ключевые слова: виды бедности, критерии бедности, причины и признаки бедности, домовладение, доход.

Borysenko M.I.

Chernihiv National Technological University

FEATURES OF POVERTY IN UKRAINE

Summary

In the article the special features of poverty in the Ukraine are investigated. Approaches relative to questions of poverty are determined. Criteria and forms of poverty are analyzed. The basic reasons for poverty are determined. The basic directions of the solution of the problems of poverty are determined.

Keywords: forms of the poverty, criteria of the poverty, reason and the signs of poverty, house ownership, income.

УДК 378.134:316.61

ПРОФЕСІЙНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Шапошникова І.В.

Херсонський державний університет

У статті розглядаються питання професійної соціалізації студентської молоді та проблеми тлумачення цього поняття у соціальних науках. Зазначено, що категорія «професіоналізація» досить часто використовується в науковій літературі щодо аналізу проблем професій і професійної діяльності, де розглядається в якості певного стану особистості. Автор звернула увагу на завдання вищої школи щодо формування середовища для професійної соціалізації студентської молоді.

Ключові слова: професійна соціалізація, вища школа, професіоналізація, студентська молодь.

Важливе місце в сучасних соціальних дослідженнях посідає проблема професійного самовизначення студентської молоді, адже це є підґрунтям подальшого успішного (або неуспішного) кар'єрного становлення особистості. Особливої актуальності вона набуває для старшокласників, оскільки із закінченням вищу завершується певний етап професійної соціалізації молоді людини. У зв'язку з цим центральним і досить складним завданням вищої школи є сформулювати середовище, котре зможе сформулювати у студента соціально важливі професійні якості. Сучасні наукові джерела відносять розгляд категорії «професійна соціалізація» («професіоналізація») переважно до уваги психологів [4]. Так, психолого-педагогічним та організаційним основам підготовки молоді до вибору майбутньої професії присвячено праці П. Атутова, С. Батишева, О.Вітковської, Ю. Гільбуха, Є. Клімова, Г. Костюка, В. Мадзігона, В.Рибалки, В. Синявського, Б. Федоришина, С. Чистякової, М. Янцура та інших. Проблема формування готовності до професійного самовизначення у майбутній трудовій діяльності відображена у дослідженнях К. Абульханової-Славської, Ю. Алферова, Є. Борисової, Л. Буєвої, Є. Головахи, Ф. Іващенко, С. Кисе-

льова, Б. Ломова, В. М'ясищева, М. Пряжнікова, М. Піддячного, В. Полякова, М. Скаткіна, Т. Чиркової та ін.

Професійне самовизначення – це процес формування особистістю свого ставлення до професійної діяльності й спосіб його реалізації через узгодження особистісних і соціально-професійних потреб.

При цьому зазначений підхід принципово звужує проблемне поле та не дозволяє встановити причинно-наслідкові взаємозв'язки у процесі професіоналізації між індивідом та референтною групою. Психологічний підхід зумовлює об'єкт-суб'єктний підхід до розгляду проблеми професіоналізації у той час як на наш погляд більш коректно говорити про суб'єкт-суб'єктну логіку процесу професіоналізації. Щоправда соціологічні джерела також містять підходи до вивчення даного явища, однак здебільшого професіоналізація розглядається з оціночних позицій. На наше переконання, сучасний темп соціально-економічних процесів зумовлює увагу до інструментальної складової процесу професіоналізації, а саме явище професіоналізації має виступати в якості об'єкта соціального конструювання.

Категорія «професіоналізація» досить часто використовується в науководослідній літературі щодо

аналізу проблем професій і професійної діяльності, де розглядається в якості певного стану особистості. Термін «професіоналізація» наводиться в соціологічному словнику, де визначається як процес, за допомогою якого посада спричиняє претензію на статус, а відповідно винагороду та привілеї [6]. В іншому енциклопедичному словнику запропонована суттєво відмінна дифініція терміну «професіоналізація», а саме: це «цілісний безперервний процес становлення особистості фахівця, що починається з моменту вибору майбутньої професії і закінчується, коли людина припиняє активну трудову діяльність» [14].

В енциклопедичній літературі міститься й інструментальний підхід до розуміння категорії «професіоналізація». Так, на електронному ресурсі психологічної енциклопедії цей термін розглядається як процес становлення професіонала, що передбачає: вибір людиною професії з урахуванням своїх власних можливостей і здібностей; освоєння правил і норм професії; формування та усвідомлення себе як професіонала, збагачення досвіду професії за рахунок особистого внеску, розвиток своєї особистості засобами професії та ін. [5]. Однак, у запропонованому підході професіоналізація перетворюється на специфічний розділ акмеології та втрачає своє соціологічне наповнення.

Як справедливо зазначають автори підручника з акмеології: «Прогресивний розвиток людини не відбувається однією «вузькою колією», адже важко стати справжнім професіоналом своєї справи, розвиваючись виключно як суб'єкт праці. Практика свідчить, що чим вище рівень професіоналізму, то більше в ньому індивідуального та особистісного [18] (інакше, отриманого індивідом в процесі формування особистості – тобто соціалізації).

Російський дослідник В. Цвик зазначає, що процес професіоналізації сягає певної міри завершеності за досягнення особистістю професійної зрілості, що характеризується здобуттям високої професійної майстерності і статусу, з іншого боку – професіоналізація триває протягом усього життя людини, оскільки вдосконалення професійної майстерності й розвиток професіоналізму не обмежено часом [15]. У такому тлумаченні процес професіоналізації наближується до розуміння соціалізації, що ускладнює його подальшу технологізацію, адже потребує уточнення характеру та напрямку безпосереднього соціально-технологічного впливу.

Враховуючи, що соціальні процеси, котрі відбуваються в межах навчання у вищій школі, спрямовано на формування професійної готовності студента до широкого кола функціональних обов'язків, слід більш чітко розмежувати підходи щодо соціалізації та професіоналізації.

Процес соціалізації за визначенням Е. Дюркгейма: «щохвилине відчуття дитиною... тиску соціального середовища, яке прагне сформувати його за своїм зразком і має своїми представниками і посередниками батьків і вчителів» [7, с. 34]. За такого розуміння штучний процес формування професійної компетенції збігатиметься із соціалізацією. Ще більшою мірою штучна професіоналізація збігається із соціалізацією з огляду на переконання Маргарет Мід, яка під соціалізацією розуміє соціальне навчання взагалі, а інкультурацію розглядає як «реальний процес навчання... він відбувається в специфічній культурі» (цит. за: [9, с. 40]). Ще один дослідник соціалізації Е. Еріксон уявляв успішну соціалізацію як процес набуття типових ознак, характерних для того суспільства, у якому індивід функціонує з одного боку, а з іншого, наділен-

ня того чи іншого типу поведінки індивідуальними ознаками. Цей процес Е. Еріксон розглядає через можливі стратегії соціалізації, що ґрунтуються на становленні особистості, існуванні криз в процесі життєвого шляху, а також пошуку ідентичності та формуванні стратегії ідеологічного самовизначення (цит. за [17]). Таким чином, інструментальна різниця між соціалізацією та професіоналізацією у процесі формування особистості професіонала під час його підготовки є мінімальною. Однак з метою встановлення відмінностей, вважаємо за доцільне продовжити аналіз наявних підходів.

Зважаючи на висновки російського дослідника Ф. Шереги – процес професіоналізації представниками функціонального напрямку соціології вбачається як реакція з боку професійних груп на потреби суспільства [16, с. 117]. Базуючи логіку аналізу на принципах функціоналізму вважаємо за можливе в подальшому використовувати вищезазначену тезу як домінуючу. Щоправда, потреби суспільства також є досить дискретними, що свідчить про неможливість адаптувати майбутнього професіонала (у процесі професіоналізації) до потреб усього суспільства. Більш коректним є адаптація до вимог конкретних (цільових) груп.

Російський науковець Л. Антипов розглядає професіоналізацію як процес формування особистості й діяльності професіонала [2]. При цьому особистість професіонала розглядається як інтегративна системна якість, що закономірно виявляється на певному етапі професійного розвитку індивіда [3]. Погоджуючись загалом із запропонованими твердженнями можна констатувати, що в даному випадку мова йде про соціалізацію індивідів до трудової сфери з урахуванням її динамізму.

Питання неоднозначності трактування категорії професіоналізація в соціології порушував російський автор В. Цвик, на думку якого, для того, щоб не виникало термінологічної плутанини, необхідно звернути увагу на те, що у вітчизняній соціології під професіоналізацією найчастіше розуміється процес професійного зростання індивіда: навчання професії або професійна самореалізація як одна з форм життєвої самореалізації [15].

З іншого боку, досить поширеним щодо професіоналізації є підхід, що розглядає процес професіоналізації в системі стратифікаційних процесів.

Розглядаючи професіоналізацію в широкому сенсі слова слід звернутися до праць П. Сорокіна, який окреслив канали вертикальної мобільності такі, як армія, церква, інститути освіти (школа), урядові групи, політичні та професійні організації, організації із створення матеріальних цінностей, родина [13]. За винятком останнього соціального інституту на сучасному етапі суспільного розвитку професіоналізація є невід'ємним чинником соціальної мобільності в кожному із каналів. Виходячи із запропонованої логіки, вже не власне приналежність до певного каналу (участь у ньому), а саме соціальна готовність (професіоналізація) забезпечує соціальну мобільність. З іншого боку, на думку окремих авторів, професіоналізація виступає і чинником обмеження мобільності. Так, як зазначає Л. Антипов, будь-якій професійній групі, якій вдається домогтися відносно високого соціального стану, необхідно закріпити певну нішу в системі соціальної стратифікації, за допомогою підтримки певного образу групи в очах громадськості; регулювання поведінки членів групи через механізм позитивних і негативних санкцій. Найбільш важливим елементом на даному етапі стає прийняття групи суспільством як гідної високого статусу [2]. Поді-

бний стратифікаційний підхід наявно і в працях інших дослідників, однак, на наш погляд, зводити професіоналізацію до критерію ініціації для входження в соціальну групу є передчасним. На наш погляд, існування зв'язку професіоналізації із соціальною мобільністю зумовлює можливість встановлення її змістових відмінностей від процесу соціалізації. Суть зазначеної відмінності полягає в тому, що соціалізація – успішна інтеграція до певної спільноти (групи) з метою забезпечення стабільності в соціумі. На відміну від цього професіоналізація є умовою соціальної мобільності, яка, будучи подібною до соціалізації за формами впливу на індивіда має принципові відмінності в соціальній системі.

Таким чином, формування професіонала та формування індивіда щільно пов'язані. Становлення професіонала розглядається окремими дослідниками як одна з форм розвитку індивіда в єдності розвитку професійних і особистісних якостей суб'єкта, у якому фіксуються уявлення індивіда про здатність до певної діяльності [1]. Як справедливо зауважувала Л. Анциферова зазначене є однією з форм психічного розвитку [3], що за своїм змістом тісно переплітається із загальною онтогенетичною еволюцією психічних функцій людини в цілому. Даний зв'язок, на думку дослідника, є двостороннім, тобто загальний рівень психічного розвитку індивіда є умовою для початку розвитку професійного. У свою чергу, професійний розвиток істотно впливає на загальний розвиток психологічних функцій людини. Аналогічним чином, на нашу думку, пов'язана реалізація функцій соціалізації та професіоналізації в особистому житті індивіда.

При цьому, цілком очевидно, що існують певні професійні індивідуальні здібності щодо функцій певного виду. В такому сенсі індивідуальне (психологічне), доповнюється соціальним, зумовлює становлення професіонала. При цьому процес такого доповнення має бути об'єктивізовано через систему соціальних інститутів, одним із яких виступає інститут освіти. На наш погляд, саме його роль в професіоналізації індивіда є вирішальною, адже в структурі даного соціального інституту починаються цілеспрямовані соціальні впливи на індивіда, у ході яких формуються його психологічні компетенції для подальшого процесу професіонального становлення. З огляду на вищезазначене вважаємо, що на первинному етапі професіоналізації принципово важливо виходити також з психологічних передумов індивіда, зокрема:

- кожна людина за своїми індивідуальними якостями, насамперед професійно значущими здібностями, найбільш оптимально підходить до обмеженого кола професій (професійних функцій);
- професійну успішність і задоволеність професією обумовлено ступенем відповідності індивідуальних якостей до вимог конкретної професії;
- професійний вибір є по суті свідомим і раціональним процесом, у якому сам індивід визначає індивідуальну диспозицію психологічних чи фізичних якостей і співвідносить її з уже наявними диспозиціями, отриманими в ході випробування інших професій.

Закладення базових засад процесу професіоналізації та урахування в цьому процесі базових засадничих психологічних якостей індивіда дозволяє операціоналізувати «професіоналізацію» як індивідуальну життєву стратегію. З іншого боку, аналізуючи професіоналізацію із стратифікаційних позицій, можна констатувати, що базова адаптація створює передумови для формування кожним індивідом стратегії входження в обрану професійну

групу, навіть за умов її відносної закритості для здійснення контролю над умовами праці.

Таким чином, стратегії професіоналізації, під якими зарубіжні дослідники розуміють групову висхідну мобільність [12], забезпечують умови для реалізації індивідуальних висхідних стратегій.

Отже, процес професіоналізації під час навчання (у першу чергу у ВНЗ) є підготовкою до процесу входження в специфічні соціальні ролі, зумовлені вертикальною та професійною ієрархією трудового колективу.

Як справедливо зазначав Т. Парсонс [11], професійні ролі, окреслені типовими кар'єрами, суттєво змінюються кожного разу за переходу на нову стадію кар'єри. Саме тут виникає одна із найбільш важливих проблем адаптації, пов'язана з початком кар'єри: зокрема з положення із низькою відповідальністю, що за по мірою її розвитку, набуває все більшої відповідальності. Положення змінюється так, що людина підпорядковується на початку багатом, а потім стає розпорядником багатьох людей. Добре відомо, що такі зміни викликають в індивіда дуже сильне напруження, але фактом залишається також те, що більшість людей це успішно долають, не проходячи складного процесу навчання.

Якщо узагальнити наявні наукові підходи, то до професіоналізації належить:

- спеціальна професійна підготовка суб'єкта до майбутньої професійної діяльності [12];
- безпосередньо сам процес професійної діяльності;
- статус, винагорода і привілеї професії [1];
- процес включення (або виключення) індивіда у професійну діяльність.

Таким чином, середовище ВНЗ має формувати в індивіда готовність до успішної реалізації кожного із зазначених напрямів.

Говорячи про операціоналізацію процесу професіоналізації як складової соціальної технології, необхідно відзначити, що даний процес, на думку багатьох дослідників, може бути структурований на стадії, рівні, фази, етапи, котрі проходить фахівець у своєму професійному формуванні. З іншого боку, на сьогодні єдиного підходу до визначення етапів професіоналізації не існує. Так, С. Клімов виділяє наступні етапи: оптант (фаза вибору професії), адепт (фаза навчання професії), адаптант (фаза звикання молодого фахівця до роботи), інтернал (фаза самостійності, активності та творчості), майстер, авторитет, наставник [8].

М. Лисаускене виділяє три основні стадії професіоналізації: підготовча (доуніверситетська), пов'язана з вибором професії; початкова (університетська), під час якої формуються основи професійно важливих умінь і властивостей особистості; основна стадія – період формування професіоналізму в умовах конкретної діяльності [10].

За обома наведеними підходами, фази (стадії), які можуть (і повинні) бути відбуватися в соціальному середовищі ВНЗ є основними, адже виступають у якості базису для інших (подальших) стадій даного процесу. До того ж необхідно зазначити, що в царині сучасної психології є такий науковий напрям, як акмеологія. Однак, на відміну від професіоналізації, акмеологія вивчає розвиток зрілої особистості. З акмеологічної точки зору «зрілість особистості» – категорія, що припускає переважне розвиток морально-етичних якостей, гуманістичної спрямованості особистості, нормативності поведінки тощо. У цей же час професіоналізація спрямована на формування зрілої особистості.

Ураховуючи специфіку професіоналізації в середовищі ВНЗ, корисним убагається підхід до класифікації етапів, запропонований Є. Клімовим, за яким роль ВНЗ на кожному із етапів є досить значною, одночасно за мірою перебігу процесу персональної професіоналізації не повинна зменшуватися.

Аналізуючи фазу опанту (фаза вибору професії), важливо відзначити, що на сьогодні основна профорієнтаційна робота з молоддю ведеться саме ВНЗ у школах. При цьому основний акцент робиться не стільки на професійну відповідність випускника певному виду діяльності, скільки на умови навчання та процес підготовки. У такому разі зменшуються можливості для успішної професіоналізації через невідповідність психологічних особливостей індивіда певному виду професійної діяльності, а також ускладнюються завдання ВНЗ у процесі реалізації наступних стадій.

Стадія адепта (фаза навчання професії) значною мірою залежить від первинної стадії, при цьому для соціальних функцій ВНЗ вона виявляється основою. На наш погляд, зазначена стадія у структурі процесу професіоналізації в соціальному середовищі ВНЗ має бути внутрішньо структурована на стадії первинної (початкової) професіоналізації; стадії набуття професійних знань; стадії набуття професійних навичок; стадії первинного засвоєння норм та цінностей певного виду професійної діяльності (професійна соціалізація).

Стадія адаптанта (фаза звання молодого фахівця до роботи), на наш погляд, також частково має відбуватися в соціальному середовищі ВНЗ, яка стадія сьогодні забезпечується під час проходження професійних практик. Ефективність зазначеного процесу може бути вищою, якщо, одночасно із перебігом даної стадії, студенти будуть стимульовані (та матимуть змогу до реалізації) творчої активності відповідно професійного фаху. В сучасній

практиці ВНЗ основний акцент робиться на наукову підготовку (вимога до написання наукових праць студентами-випускниками існує в більшості ВНЗ). Однак наукова активність нами не ототожнюється із професійною активністю. На наш погляд, результатом процесу навчання мають бути авторські пропозиції (розробки) щодо безпосереднього фаху студента-випускника. Для цього може знадобитися створення при ВНЗ середовищ професійної діяльності – академічних бізнес-інкубаторів.

Наступна фаза процесу професіоналізації відбуватиметься за межами ВНЗ, однак за його участі. У ході фази інтернал (фаза самостійності, активності та творчості), студент може перебувати з боку навчального закладу додаткової підтримки теоретично-прикладного характеру. Важливим на цьому етапі є збереження контактів молодого фахівця із навчальним закладом з метою створення умов для інформаційного обміну.

Фази майстра, авторитета та наставника для соціального середовища ВНЗ цікаві із позицій соціального впливу. Мова йде не про постійну допомогу навчального закладу зазначеним особам, а про амбівалентну співпрацю, за якої відбуватиметься безперервний процес інформаційного обміну. В ході такого процесу працівники, які перебувають у різних фазах професіоналізації, отримуватимуть теоретичні знання, у той час як працівники та студенти ВНЗ – соціальні реалії (норми, цінності, соціальні стандарти) безпосередніх трудових груп – учасниками яких є зазначені особи.

Таким чином, роль навчального закладу у процесі професіоналізації є принципово високою, а доцільність уваги, із соціально-технологічних позицій, практично беззаперечною. Зазначене створює передумови для формування та реалізації конкретних соціальних програм та проєктів, спрямованих на активізацію процесу професіоналізації в соціальному середовищі ВНЗ на різних рівнях.

Список літератури:

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания [Текст] / Б.Г. Ананьев. – М.: Наука, 1977 – 397 с.
2. Антипов Л.А. Некоторые проблемы социализации личности / Л.А. Антипов // Социальные проблемы народного образования: [Труды Уфим. авиац. ин-та]. – 1994. – Вып. 80. – С. 97–108.
3. Андиферова Л.И. Некоторые теоретические проблемы психологии личности / Л.И. Андиферова // Вопросы психологии: [Научный журнал]. – 1978. – № 1. – С. 37–50.
4. Бочелюк В.Й. Соціально-психологічні особливості самореалізації особистості в сучасному суспільстві: [Монографія]. – Запоріжжя: КПУ, 2009. – 280 с.
5. Большой толковый социологический словарь. – Т. 1 (А-О). – М.: Вече, 1999. – 544 с.
6. Джери Дж. Большой толковый социологический словарь. В 2-х томах: Пер. с англ. Н.Н. Марчук. М.: Вече, АСТ, 1999 [Электронное издание]. – Режим доступа: <http://socioline.ru/pages/dzheri-d-dzheri-dzh-bolshoj-tolkovyj-sotsiologicheskij-slovar>
7. Дюркгейм Э. Социология. Её предмет, метод, предназначение / Дюркгейм Э. – М., 1995. – 254 с.
8. Климов Е.А. Как выбирать профессию: [Кн. для учащихся] / Е.А. Климов. – М.: Просвещение, 1984. – 160 с.
9. Кон И.С. Открытие «Я»: [Пер. с рус.] / И.С. Кон. – М.: Прогресс, 1983. – 327 с.
10. Лисаукене М.В. Поколение next – прагматичные перфекционисты или романтики потребления / М.В. Лисаукене // Социс: [Научный журнал]. – № 4, 2006. – [Электронное издание]. – Режим доступа: http://www.isras.ru/index.php?page_id=492
11. Парсонс Т.О. Социальных системах / Т. Парсонс; Под общ. ред. В.Ф. Чесноковой и С.А. Белановского. – М.: Акад. Проект, 2002. – 830 с.
12. Профессиональное самоопределение и трудовой путь молодежи / [Л.А. Аза, А.И. Вишняк, Е.И. Головаха и др.; Отв. ред. В.Л. Оссовский]; АН УССР, Институт философии. – К.: Наук. думка, 1987. – 303 с.
13. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / П. Сорокин – М.: Политиздат, 1992. – 543 с.
14. Философский словарь [philosophydic.ru](http://www.philosophydic.ru/): [Электронное издание]. – Режим доступа: <http://www.philosophydic.ru/>
15. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / В. Цвик, Ю. Хабермас; [Пер. с нем. под ред. Д.В. Скляднева, послесл. Б.В. Маркова]. – СПб.: Наука, 2000. – 380 с.
16. Шереги Ф.Э. Партнерское взаимодействие компаний, вузов и научно-исследовательских организаций для реализации научных программ и инновационного производства: [Монография] / Ф.Э. Шереги, Г.А. Ключарев. – М.: ЦСПиМ, 2013. – 211 с.
17. Ядов В.А. Социологическое исследование: методология, программа, методы: [Монография] / В.А. Ядов. – [Доп. и испр. изд.]. – Самара: Самар. ун-т, 1995. – 328 с.
18. Якуба Е. Воспитательный процесс в высшей школе: его эффективность: [Монография] / Е. Якуба. – Х.: ХГУ им. В.Н. Каразина, 1988. – 404 с.

Шапошникова И.В.

Херсонский государственный университет

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ СОЦИАЛИЗАЦИЯ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы профессиональной социализации студенческой молодежи и проблемы толкования этого понятия в социальных науках. Указано, что категория «профессионализация» довольно часто используется в научной литературе по анализу проблем профессий и профессиональной деятельности, где рассматривается в качестве определенного состояния личности. Автор обратил внимание на задачи высшей школы по формированию среды для профессиональной социализации студенческой молодежи.

Ключевые слова. Профессиональная социализация, высшая школа, профессионализация, студенческая молодежь.

Shaposhnykova I.V.

Kherson State University

PROFESSIONAL SOCIALIZATION AS PART OF TRAINING OF SPECIALISTS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Summary

The article deals with the professional socialization of students and problems of interpretation of this concept in the social sciences. It is noted that the category of “professionalization” is often used in the literature dealing with analysis of problems of professions and professional activities, and sees them as a particular state of the individual. The author drew attention to the problem of universities regarding formation of environment for professional socialization of students.

Keywords: professional socialization, higher education, professionalism, students.